

نه‌ورۆزی لای ئیمه

حه‌مید درودی

ئوه‌وی له‌سه‌ر نه‌ورۆز ده‌یگیڤنه‌وه، به‌سه‌ره‌هاتییکی ئه‌فسانه‌یی یه ئیتر ئه‌مه چه‌ندی راست و ناراستی تێدایه، که‌س نازانی. له‌به‌ر ئه‌وه لیکۆلینه‌وه‌یه‌کی قوول و به‌پیزی میژووی له‌م باره‌وه نه‌کراوه. به‌لام ئه‌وه‌ی که راسته کورد وه‌کوو یه‌کیک له‌ کۆنترین خه‌لکی ناوچه‌ی رۆژه‌لاتی نیوه‌پراست دیته ژمار و به‌پیی ئه‌و ئاسه‌وارانه‌ی که دۆزراونه‌ته‌وه، میژووی کورد ده‌گه‌رپته‌وه بۆ زیاتر له ۸ هه‌زار سال پێش زاین. حکومه‌تی ”ماد” یش که یه‌کیک له‌ به‌هیزترین و کۆنترین حکومه‌ته‌کانی ناوچه‌که بووه میژووی دامه‌زراندنه‌که‌ی ده‌گه‌رپته‌وه بۆ ۲۷۰۳ سال له‌مه‌و پێش.

رۆژی نه‌ورۆزیش نه‌ ته‌نیا بۆ کورد به‌لکوو بۆ زۆر خه‌لکی ناوچه‌ی رۆژه‌لاتی نیوه‌پراست جیگای ریزه و هیندی که نه‌ته‌وه‌ی وه‌ک فارس و تورک (ئازهریی) و تاجک و پشتوو و به‌لووچ و هتد له‌م رۆژه‌دا جیژن ده‌گیڤن و شادی ده‌که‌ن و دیاری به‌یه‌کتری ده‌ده‌ن.

له‌ کورده‌واریدا ئه‌م جیژنه به‌ زۆر شیوه ده‌گرن، ئه‌وانه‌ی له‌ شار دا ده‌ژین و نزیکن له‌ نه‌ته‌وه‌ی فارسه‌وه، سفره‌ی ”۷ سین” یان هه‌یه و ده‌بێ له‌سه‌ر سفره‌ی نه‌ورۆزیان ۷ شت دا بنین که به‌ وشه‌ی سین ده‌ست پێ بکه‌ن، ئه‌و شتانه‌ش ئه‌مانه‌ن: سیو، سرنچک یان سنجوو، سیر، سکه (وه‌رده پوول)، سه‌مه‌نو، سه‌وزی و سرکه، بیجگه له‌مانه‌ش ئه‌و خه‌لکانه‌ی موسلمانن قورئانیکیش داده‌نین. به‌لام ئه‌وانه‌ی باوه‌ری تووندیان نییه، کتیبییکی حافز یان سه‌عدی و یان کتیبیک که خۆیان باوه‌ریان پێیه‌تی دادنین. له‌ هه‌موو سفره‌یه‌کیش دا جامیکی شووشه‌یی پر له‌ ئاو داده‌نین و ماسی یه‌ک یان چه‌ند ماسی زه‌ردی تێده‌خه‌ن.

ئوه‌وی که بۆ ئه‌م ۷ سینه داده‌نین و ئایا هه‌ر له‌ هه‌وه‌له‌وه ”سین” بوون یان نه، به‌سه‌ره‌هاتی زۆری هه‌یه. یان ئایا ئه‌م شتانه‌ی که له‌ سه‌ر سفره‌که دایده‌نین پێوه‌ندیان به‌ چ شتیکه‌وه هه‌یه شتی زۆر ده‌گیڤنه‌وه که لێره‌دا ناگونجی باسی لێوه بکه‌ین.

ئه‌و خه‌لکه‌ش له‌ لادیکان ده‌ژین، چه‌ند رۆژ پێش نه‌ورۆز چیلکه و پووشییکی زۆر کۆ ده‌که‌نه‌وه و له‌سه‌ر بانه‌کان دایده‌نین و شه‌وی نه‌ورۆز ئاگری ده‌ده‌ن. کورپانیش چه‌ند رۆژ پێش، جاری واش هه‌یه مانگیک پێش نه‌ورۆز تۆپی په‌رۆیین دروست ده‌که‌ن و له‌ نه‌وتی ده‌نین بۆ ئه‌وه‌ی باش نه‌وته‌که هه‌لمژێ، ئینجا ئیواره و شه‌وی نه‌ورۆز ده‌ری دینن و ئاگری ده‌ده‌ن و به‌ ده‌ست به‌ره‌و ئاسمان فری ده‌ده‌ن، ئیتر ده‌بێ به‌ جیژن و شادی و هه‌رایه‌ک که له‌ تاریف کردن نایه. ئه‌وانه‌ی که ده‌سترۆیشتوو بن جل و به‌رگی نوێ بۆ خۆیان و منداله‌کانیان ده‌کرن و ئه‌وانه‌ش نه‌یانبێ،

قه ناعهت به خۆیان دینن. پۆژی نه ورۆز که ده بیته یه کهم پۆژی به هار، خه لک پشوویان هه یه و مندالانیش ناچنه قوتابخانه، خه لک ده گه پین و پیروزی بایی نه رۆز له یه کتری ده کهن و دلخۆشی خۆیان و خه لکی دیکه ده ده نه وه و هیوادار ده بن که سالی ئەم سالیان له پاره که باشتر بی. پۆژی ۱۳ی سالی نوێ که به ”سیزده به ده ر” ناوبانگی ده رکردوه، خه لک به پۆژیکی کلۆل و خراپی ده زانن و کهس هاتووچۆی کهس ناکا و له بهر ئەوهش کهس نه یه بو مالیان و به قه ولی خۆیان نه حسیه که ی له گه ل خۆی نه هیئێ و سالی نوییان لی تیگ نه دا، به سفره یه کی رنگینه وه که زۆرجار هیلکه کولا و رۆنه که ری و نانی ساجی له گه له روو ده که نه دهشت و مزار و سه ر میگر و کانیاهه کان و له وی له گه ل گیای وه ک گوزه له و پوونگه ده ست ده کهن به خواردن و ده که ونه هه لپه رین و شادی و په شبه له ک و هه تا کوو ئیواره له وی ده بن. ئیتر خۆشی ئەم پۆزه ش به ده یان کتیب هه لده گری که لی ره دا جیگای نابیته وه. ئیواره ش پیش ئەوه بگه پینه وه، هه رکه سیگ ۱۳ به ردی چووکه فری ده دن و پییان وایه به م شیوه یه کلۆلی نه ورۆزیان له کۆل خۆیان کردوه ته وه.

له بهر ئەوه داگیر که ران و مله وران چاوی دیتنی شادی میله ته که مانیان نیه، زۆر سال له ده وره به ری نه ورۆزدا کاره ساتیکی تال به سه ر نه ته وه که ماندا دینن و ئەم پۆزه پیروزه مان لی ده کهن به پۆژی شین و ماته مین. له سیداره دانی پیشه واه قازی محه ممه د له ۱۰ی نه ورۆز له شاری مه اباده، شه پی نه ورۆزی خویناوی شاری سنه، شیمیایی بارانی شاری هه له بجه و ئەم شه په ی ئەم سالییش له عیراق که بووه ته هوی ئاواره بوونی کوردیکی زۆر، نمونه ی ئەم جۆره رۆژانه ن. هه رجوړیک بی و هه ر کاره ساتیک به سه ر کورد دا بینن، خه لکی کورد ئەوا هه زاران ساله ئەم پۆزه جیژن ده گرن و ئیستا و له داها تووش دا ئاگری نه رۆز ده که نه وه و پیروزیایی سه رکه وتن له یه کتری ده کهن. هه ر ئەوه ماوه پر به دل پیروزیایی ئەم رۆزه پیروزه تان لی بکه م و بلیم:

”کوردینه ده ک نه ورۆزتان پیروزی”

حامید درودی

۲۰۰۳/۳/۱۸